

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postakarékpenztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendőek.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Néhány őszinte szó a vármegye tanítóihoz.

(gh) A nagy szüendő lejárt. Ősz felé megyünk. Kezdődik a munka, az igazi nemzeti munka, melyet valóban csak Ti, a nemzet napszamosai végeztek el igazán becsületes lelkiismerettel.

És mégis hol a jutalom, az elismerés, a hála, a köszönet!...

Hol!? Hát nem látjátok Kiss Jakab és neje Liphay Matild kartársaitok esetét!? Ez a fizetség másfél évtizedes önzetlen munkáért. Kényszer-át helyezés vagy megalázkodás; önértet, emberi legszentebb jogaitoknak megtagadása.

Van-e Bennetek kartársi együttérzés? Van-e egymás védelmére kész erős akarat? Tudjátok-e, érzitek-e a mindnyájan egyért és egymindnyájáért szentséges összetartozandóság fontosságát, melyet a külön-külön törékeny gyufaszálakkal magyarázgattok s azzal serkentitek testvéries tömörülésre a jövőndő nemzedéket?

Bizonyára igen. No hát akkor álljatok talpra és haladék nélkül siesse-tek támogatására száműzetésre kárhoztatott székely testvéreteknek, kit a főispáni önkény porig alázott, önértetében megsértett, mikor „tolakodó“-nak nevezett csak azért, mert arra kérte, helyeztesse vissza másfél évtizedig viselt állásába és szülőföldjéről ne űzze ismeretlen vidékre. Hagyja meg ott népe között, a kiket mélyen szeret s akik őtet is szeretik.

Szabad-e *tolakodónak* nevezni egy magyar néptanítót anélkül, hogy arra okot szolgáltatott volna? Nem. Ez ellen tiltakozunk és Nektek is tiltakoznotok kell

Székelyderzs község népe ma, mire e sorok napvilágot látnak, már utra kelt Budapest felé. Egyenesen a magyar közoktatásügy felelős miniszteréhez fordul kérelmével.

Udvarhelyvármegye tanitóságának is meg kell mozdulnia, hogy a kartársain esett méltatlan sérelem orvosoltas-
sék s hasonló formában, többé ne ismétlődjék.

A közmondás azt tartja: „Ma rajtam, holnap rajtad“. Tehát a segítség kölcsönös.

Kiváncsian várjuk a megye néptanítóinak megnyilatkozását — iskolai jellegre való tekintet nélkül.

A testületi szellem, a méltatlanságon való felháborodás, a testvérszeretet adjon erőt mindnyájatoknak arra, hogy a törvény ellenére helyéből ki-
üldözésre kárhoztatott kartársatokért Hozzatok méltó komolysággal, de a legerőteljesebb megnyilatkozással tiltakoztatok s alkalmat adjatok az ország összes tanitóságának is hasonló állásfoglalásra.

Ebben van leküzdhetetlen erőtok, melyet ha mindnyájan egyetértve ősz-

sseraktok, feltétlenül utat törhettek a jog, törvény és igazság terén bármely hatalommal szemben is.

Kiss Jakab és nejeének kényszer-át helyezése, nem egyszerű áthelyezés, hanem politikai bosszu szüleménye és így az egyetemes tanitóság sérelme, sőt az összes önértetes tisztviselők bán-
talma.

Az ilyen és ezekhez hasonló főispáni önkénykedésekkel már egyszer le kell számolnotok nyílt, őszinte állásfoglalással, mely a törvényellenes tulkapásokat visszazorítsa a törvény korlátai közé s ne lehessen többé a néptanító és köztisztviselő hatalmi ör-
jöngők játékszere.

Ne kolduljátok az igazságot, ha-
nem követeljétek, mert az Isten és emberek előtt természetes joga min-
deneknek!...

Függetlenségi párt- alakulás Székelyudvarhelyt.

A mit oly régen sürgetünk végre telje-
sedni fog; megalakul a függetlenségi és
48-as párt Székelyudvarhelyt.

Lassan indult utnak a mozgalom, de
annál alaposabban. Tagsági gyűjtő-íveket
bocsátott ki a szervező bizottság s rövid
pár nap alatt több száz aláírás igazolja,
hogy Székelyudvarhely város polgársága
együtt érez és együvé tömörülni kész — a
haza önállósága, szabadsága érdekében.

A vasárnap tartott szervezőbizottsági
értekezlet összeszámolta az aláírásokat, ki-
jelölte a vezető embereket és a választmányt.
Együttal az **alakuló közgyűlés** megtartását
szeptember 1-én (vasárnap) **délután fél há-**
rom órára a polgári önképző-kör nagyter-
mébe kitzte s elhatározta, hogy a taggyű-
tést tovább folytatja.

Polgártársak! Történelmi nagy időket
élünk. A magyar alkotmány, szabadság és
vele jövőndő boidogságunk van veszélyben.
Szükséges, hogy minden kicsinyeskedő sze-
mélyi érdeket félretéve, testvéries egyetér-
téssel kezdet fogjunk és a tömörülésben rejlő
hatalmas erővel a veszélyeztetett területre vo-
nuljunk, a vér nélkül való nagyharcot meg-
vivni.

Merítsünk erőt, önbizalmat a történelmi
nagy idők fenséges küzdelméből és a fél-
istenek harci riadójából. Most is Bécs az
ellenségünk, mint annyi századon át volt.
Ismétlődik a magasztos pillanat. Ha össze-
tartunk, egyetértünk, az eredmény most sem
lehet más, mint a melyet lánglelkű költőnk
Petőfi Sándor feljegyzett:

Fut Bécs felé Jellasics, a gyáva,
Seregének seregünk nyomába,
Megrémülve fut a magyar hadtól;
Magyar hadban egy vén zászlótartó.

Az én apám e vén zászlótartó.
„Vészben a hon!“ elhatott a nagy szó,
Elhatott kórágához, fülébe,
S mankó helyett, zászlót vett kezébe.

Annyi földet sem mondhat övének,
Melyben egykor koporsója fér meg,
S mégis, mégis viszi lobogóját
Azok előtt, kik a hazát óják.

Ép ezért ment, mert semmivélsem bír,
Küzd a gazdag, de nem a hazáért!
Védi az a maga gazdaságát...
Csak a szegény szereti hazáját.

Ne legyen most senki sem széthuzó
félénk és gyáva. Álljon elő és vegyen részt,
a küzdők sorába.

Siessen beiratkozni a függetlenségi pártba,
mely a nemzet jogaiért, igazáért megyen
most a harcba...

Föl, székely, nézz szembe az ellenséggel,
Ki néz vele szembe, ha nem a székely!?
Hisz a székely ősapja volt Attila,
Kit úgy hittak, hogy az Isten ostora!

Hiába, Bécs, hiába van gazságod,
Küldheted ránk a rácot, a horvátot;
Állani fog, állani fog Magyarhon,
Élni fogunk, élni fogunk szabadon!

A mely nemzethez ennyi bizalommal,
ily fokozott reménységgel szólott a halha-
tatlan költő, kinek emlékét évről-évre hálás
utódként ünnepli a székelység, az nem le-
het gyáva, meglapuló és érdekhajhász.

Számítunk tehát reátok székelyek s
hisszük, hogy valamint a hős elődök életük-
kel, vérükkel áldoztak a hazáért, azonképen
az utódok sem lesznek méltatlan korösszü-
löttek és testvér-kezet fogunk mindnyájan
a haza védelmére, az emberi jogok kivívá-
sára...

Tehát a vizionlátásra, székelyek, szept-
tember 1-én (vasárnap) Székelyudvarhelyt, a
polgári önképző-kör nagytermében. Várunk
Benneteket. Legyen ott mindenki, aki veitünk
tart és akinek előbb való a haza, mint a
saját önös érdeke!...

A méhlegelő javítása.

Irta és a kolozsvári orsz. méhészeti kong-
resszuson felolvasta: **Gál Imre** tanító, udvar-
helyvármegyei méhészegyleti titkár.

„Ültessetek fákat, bokrokat és virágokat.“ Szébb
emléket egyikünk sem hagyhat maga után, mint
egy terebélyes szép fát; ne legyünk szitkeblűek,
s gondoljunk azokra, kik utánunk következnek.

Halhatatlan emlékezetű Báró Ambrózy-
nak ezen örök becsü ígéjével kezdem meg
kitűzött tételem boncolgatását, kérve a mé-
lyen tisztelt kongresszus szíves figyelmét.

Felvett jeligében foglaltatik a nagy kér-
dés megoldása, benne a lényeg, melyhez az
emberi humanizmusból, a nagycélokért lel-
kesedő keblek érzelmeiből, a cselekvésre
kész karokból egy kis gyújtó szikra kell és
megvalósuland magyar hazánk küzködő mé-
hészeinek álma, reménye.

Mert álmokból és reményekből, az em-
beri lélek tultengő idealizmusából szőjük
minduntalan méhészetünk rózsásabb jövőjé-
nek fonalát; elméletet-elméletre róvunk, hord-
juk a gazdag anyagot a méhészeti bibliotéka
számára; labirinthust teremtünk a méhészet
igaz és egyszerű ösvényeiből ahelyett, hogy
természet szeszélyei által kitamadott funda-
mentum megerősítésére, akár tatarozására
gondolnánk.

Mállik és ennek következtében foszla-
dozva omlik össze a méhészet kincses bányája,
tulzások zavara emészti a kedélyek világát
s duzzogva menekül helyére a jobb jövőt
eszményesítő elme, ha a lezajló eszme-har-
cok e mai idejében a gyakorlati, a termé-

szet utjai szerint alakuló méhészet létjogáért — a mult rendszere ellen vétókat kiáltani elő-előjön.

Figyelemmel kísértem méhészeti irodalmunk irányát, a méhésztársadalomnak utóbbi évtized alatt lezajlott mozgalmát, s mondhatom, hogy ez a kérdés, mit az országos kongresszus rendező bizottsága kezeim közé tett le, Hamupipőke szerepében mutatkozik a krónika és kritika lapjain, s ha találkozunk e probléma megoldását illetőleg egyes lépésekkel, az vagy a jámbor óhajítás köntösében vagy a boldogító kormány-intézkedés kereibe fogózva mutatkozik. Ez is csak a legújabb időkben.

Pedig a magyar méhészet fölemeltetéséért minden időkben folyt a harc a haza terein, tart ma is, a szokásos magyar betegséggel, a mely mint a hegyről lefutó konglómerát vegyíti és tapasztja össze a magyar méhészeket rendszertelen eszme harccal — rohanó futásának egy végtelen sivar utónyoma után, egy hatalmas kérdőjelben tűve őket, hol a természetes fejlődést biztosító alapzat szétomlása a magyar méhészet lassu haldoklásának ijesztő képe ébreszti szomorú valóra harsoló táborainkat.

Mert úgy áll a magyar méhészet ügye igen tisztelt kongresszus, hogy a természet és emberek szeszélye és a mindent elsöprő, de újakat is teremtő kultúra az alatt az idő alatt, míg mi méhészetünk felépítését véelve munkálkodtunk, roncokká tépte méhészetünk alapzatát; az új formákba öntött mezőgazdasági, erdészeti, ipari üzemek tönkre tették hajdani gazdag virányainkat; réteinken már a méhikék zsongása helyett a tücskök ciripelése, a madárdalok, lombos erdőkben a kapzsi emberek fejszezsapásai hallhatók.

Tudvalevő dolog, hogy virág nélkül nincs a méhnek élete, nincs a méhészetnek költszet és megszűnt a virág elmulásával ennek a mezőgazdasági ágának minden jelentősége.

Már pedig a mai modernebb mezőgazdaságnak minden irányzata oda mutat, mely a méhészetre lényeges virány megszüntetését célozza, hiszen tökéletesebb eszközeitől a gyógynövényeknek ma nyoma sincs, forgó rendszerével a fokozott gabona-termelés szolgálatában maradt vajmi kevés méretű az állattenyésztés érdekében a takarmány termelés felé való elhajlás, a mi a méhtenyésztés alapjának javára volna irható. Hasonló módon szólhatunk erdészeti kulturánknak a méhészet letörésére irányuló törekvéseiről.

Méhtenyésztésünk nyaktílójának beállott végzettszerű folyamatát alig ha lesz módunkban megállítani, sőt mezőgazdaságunk kulturájának kialakulását tekintve, még csak a tiltakozás lehetőségeitől is meg vagyunk fosztva, mert kinek volna lelke gátaikat állítani Magyarországot létalapját biztosító a, várva-várt belterjes mezőgazdaság kifejlődése előtt? Ezt tenni nekünk nem lehet, erre törekedni nemcsak lelkiismeretlenség, de hazafiatlanság. A nemzetgazdaság általános érdekei pedig egyenesen kizárják az ilyen eszmék megvalósulásának lehetőségét.

Téves mindazon tanítás, mely a méhlegelő javítását az általános mezőgazdasági érdeken kívül állóan, tehát önállóan magyarázza és akarja megoldani, mert az egyik gazdasági ág kulturáját a másik romjaiból felépíteni nem lehet, mit legjobban bizonyít a meztelen realizmusra, az üzleti alapra fektetett termelési irányzat, mely méhészetünkre csaknem végzettszerű csapást hozott magára. (Folyt. köv.)

— **A gazdasági cseléd bérkövetelése.** Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a földmivelésügyi miniszter, hogy a gazda és gazdasági cseléd között szerződés alapján bérkövetelő jog csakis a cselédet illeti meg. Tehát helyette más nem övetheti a bér kifizetését.

Színes képek.

Abcug Lukács! Pfuj!

Nagyenyed felé örülten robogott a gyors vonat. Vasárnap van. Az állomás folyosója tömve közönséggel. Nincs más szórakozás, hát bémulják a jövő-menő vonatokat, melyek most oly méregdrágán szállítják az utasokat.

Pár percre megáll a vonat. Egy fiatal előkelő utasnak a „Nagyenyed“ név hallatára, felpezdül a vére és így kiált a tömeg felé:

— Volt-e ma akasztás?

— Nem. Mióta Lukács beszámolóján a magyar szabadságot felakasztotta, azóta csak üldözések vannak a gonosztevők országos lakóhelyén is — jegyzi meg egy másik. A vonat már indulófélben van. Az előbbi ur átszellemülten és felháborodással kiáltotta:

— Abcug Lukács! Pfuj! Szégyelje magát Nagyenyed, a mungó-fészek!...

Ekkor a gyorsvonat prüsszkölve utnak eredt és a kerekek kattogva ismételték: Abcug Lukács! Pfuj!...

Kállay Tamás beszámoló.

Nagyon érdekes ember Kállay Tamás, ez a legszélső függetlenségiből hirtelen — se szó, se beszéd — mungóvá átvedlett honatya. A népet, ezt a jóhiszemű, becsületes székely népet, senki sem tudja nálánál jobban bolondítani. Legalább ő így hiszi és vannak is ebben sikerei.

Választások idején és beszámoláskor övé a világ. Tudja jól, hogy a székelynek csak pénz kell és ital, barátságos szép szó az öregjének, soha nem is almodott ígéretek, vállveregetés, meg ehhez hasonló bánságok a szegény, most már — Haller gróf főispán ur jóvoltából — kizárólag *mungó nyomtatvánnyal* traktált népet a végtelenségig tévútra vezetheti.

A legutóbbi választások idején Kállay Tamás kortesbeszédet tartott egyik faluban, talán éppen Márefalván. Felállott egy hordó tetejére és szólt: Tisztelt polgártársak! Ezután jobb kezével kotorászni kezdett a baloldali zsebében s hosszas keresés után pénztárcát húzott elő. Erre ismét szólt: Tisztelt polgártársak! Majd a tárcát piszkálgatta és nagyobb szünet után, kihuzott belőle egy 50 koronás bankjegyet, melynek szélét ujjai közé fogva, jobb kezét égfelé tartotta s abban a pénzt lobogtatván, ismét elkiáltotta: Tisztelt polgártársak! Hol a falusbíró? Jöj-jön ide. Fogadják szívesen e csekélységet és igyanak az én egészségemre...

Erre hatalmas éljenzés reszkettette meg a levegőt s a „polgártársak“ mindnyájan inni mentek...

Ez volt a programbeszéd és ugyan ilyen a beszámoló. S ha valamelyik bácsikának ellenvetése volna, ahhoz a legnyájasabb mosolygással közeledik és buját-baját kérdezteti. Magához invitálja, hogy ő majd segít rajta a miniszternél, mert az neki igen jó barátja...

A szegény székely pedig hiszékeny; bár nagyon sokat csalódott már s nem gondolja meg, hogy családját, faluját, megyéjét és egész hazáját adja el, viszi az örökös járomba, mikora seprüzni való, erkölcsrontó politikuskokra hallgat...

— **A közös legelő jellegének megállapítása.** Felmerült eset alkalmából elvi döntésben mondotta ki a földmivelésügyi miniszter, hogy az 1894. évi XII. t.-c. 6. szakszának hatálya alá tartozó közös legelő jellegének megállapításánál, a telekkönyvi és kataszteri adatoktól való eltekintés mellett, csak a hosszabb idejű közös birtoklás és használat tekinthető döntőnek.

A tanítók és — a kivándorlás.

Írta: *Bálint Zoltán.*

Jelige: „Extra Hungariam non es vita, si est vita, non est ita“ (1 folyt.)

A gyermek alanyi, benső világa a szántóföldhöz hasonló, amelybe a tanító veti el az erkölcsi jó magvait. Ha a magok termékeny talajra találnak s érett gyümölcsöket hoznak, a tanító örömmel szemléli a szántás-vetés munkája után az aratás eredményét; akkor a magyar haza társadalma az ily tanító tevékenységét elismeréssel jutalmazza...

Első teendője a tanítónak, hogy növendékeinek lelkebe mélységes hitet, lángoló honszerelmet tudjon önteni s észrevétni a haza természeti szépségeit, felébreszteni az azok iránti rajongást, hogy a gyermek rendületlenül ragaszkodjék ahhoz a környezet-hez, melyben született s a melyhez tartozik.

A történelem kapcsán a haza nagy hőseit úgy állítsa a tanító a gyermeki lélek elé, hogy e hősök példájából a gyermeki szívben virágozzék a hazához való tartozandóság édes érzelme, mely a gyermeket tiszteltre és szeretetre sarkalja a magyar haza vérrel áztatott minden röge iránt.

Gondja legyen a tanítónak súlyt fektetni a jellem fejlesztésére; ismerje meg a gyermek, hogy a jellem, a becsület az ember egyéniségének koronája. A munkára való szoktatás pedig a legjobb, legcélszerűbb eszköz a jellem és szilárd akarat fejlesztésére.

Állítsa a tanító a gyermekek elébe a munkátlan, n plopó, dolog kerülő embert, hogy a gyermekek lássák be, mikép az ily férfi rossz hazafi, a restségre és tunyaságra hajlammal bíró egyén a bűnök elkövetésétől sem irtózik; ami nem csak embertársainak válik kárára, de a haza társadalmának is szegylene.

Világosítsa fel a tanító növendékeit, hogy az emberek egy részének eszével más, részekén kezével, de mindannyiának szívével lángoló szeretetével kell a haza jólétéért dolgozniok.

Szoktassa le növendékeit a nagyraagyásról. Igyekezzenek őket úgy nevelni, hogy megelégedett, boldog emberek legyenek s szokják meg az élet terheit türelmesen elviselni, csüggedést ne ismerjenek.

A számtan-tanítás keretében nevelje növendékeit a keresztény takarékosagra. Már a gyermek azokat a szükséges eszközöket szerezze be az iskolai használatra, amelyeket nem nélkülözhet. Irtózzék a szívet, lelket, testet rontó tárgyak vásárlásától s így természetesen a pazarlástól is. E magyarázatait szintén igazolja példákkal. Mindig akad a községben olyan, ki a takarékoságnak, ki a pazarlásnak embere.

A gyakori beszélgetés által annyira megszereti a gyermek a takarékoságot, hogy a pazarlástól és pazarlótól utálattal fordul el; különösen ha olyan is akad a községben, ki pazarlása következtében koldussá lett.

Állítsa fel a tanító az iskolai takarékpénztárakat, de szigoruan ügyeljen arra, hogy bűnös dolog ne forduljon elő a növendékek filléreinek betevésénél azok gyűjtésénél.

A cifrázkodási hóbortot, divatüzést astorozza. Szoktassa növendékeit egyszerűségre.

Az urhatnamság, mint a köznép betegsége ellen, már az iskolában küzdjön. Ő maga legyen példája növendékeinek.

A házi-ipartanítására nagy súlyt fektessen. A leány növendékeket a háztartási teendőkben úgy vezesse be a tanítónő, hogy a szorgalmas háziasszony keze alatt a vagyon megkészszerződjék. Nevelje növendékeit úgy, hogy a munkától ne irtózzanak. A szegé-

nyebb növendékeket biztassa az iparos pályára. Járjon a tanító is közbe az iparkamaránál vagy az alkalmas mestereknél elhelyeztetésük végett. Az ily gyermekek, mint kiképzett, tisztos iparosok hasznára lesznek a hazának.

A nagyobb növendékekkel ismertesse meg a méhészet és selyemhernyó tenyésztés módjait, hogy felnőtt korukban a kisgazdaság mellett, mint tisztességes, jól jövedelmező kereseti forrást műveljék.

Ismertesse meg növendékeit az okszerű gazdálkodás kellékeivel, a faiskolában teendő munkálatok végzése, figyelmét ne kerülje el.

Gyarapítsa a tanító az iskolai könyvtárt olyan könyvekkel, melyekből a növendékek az Isten, haza, király és munka iránt való szeretetet tanulják.

Ha a gyermeki lelket így alakítja a tanító az iskolában, akkor a társadalomban bátran folytathatja azt a munkát, mely a gyermek nevelését betetőzi.

Ha nincs nagyravágyó, elégedetlen, haza iránt közönnnyel viseltető ember, akkor nincs kivándorló, nincs aranyak után vágyó ember, hanem van megelégedett, boldog, munkás, hazáját szerető polgár.

Az így nevelt gyermek férfi korában is követője lesz azon elveknek, melyeket a tanító öntött beléje, hogy azokat kövesse.

A kivándorlásról nagyon gyakran legyen szó az iskolában.

Tárja a tanító azt az állatias munkát a gyermek elé, amelyet a kivándorlóktól követelnek külföldön. Hogy az oly munka megrontja a szervezetet. A kivándorolt munkást ha munkaképtelenné válik, haza toloncolják a tartását a községre hárítják. Beszélje el a tanító növendékeinek a kivándorlókról szóló szerencsétlenségeket, hogy irtózzék a növendék a kivándorlás gondolatától. Nevelje növendékeit úgy, hogy elégedjenek meg itt az édes anyai földön kevesebb, de boldogabban, mint a dollárok birodalmában sok pénzzel össze-aszva testileg, lelkileg, örökös töprengéssel, állatias kínzó munka között.

(Folyt. köv.)

Nyílt kérelem a hatósághoz.

Nem tudjuk, kihez forduljunk s épen azért itt kérjük az illetékes hatóságot, hogy a Kállay Tamás nem tudjuk miféle párti képviselő beszámolóját betiltani sziveskedjék.

Indokoljuk kérésünket azzal, hogy a mint tudva van, Kállay ur (Ugron János ur szerint annak idején: Kárpelesz) motoron vasárnap kivonult Korondra Ugron János urral.

Hogy miképen fogadták, mit beszélt, azt sem tudjuk, de azt igen, hogy az utbaeső minden falu tele volt bottal felfegyverezett emberekkel azon éjszaka.

Mi, kik a korondi vásárra igyekeztünk, Szentlélek végében láttuk, hogy Farkaslaka felől jön a motor. Lovaink iszonyu félelemmel eltelve, mindenáron azon voltak, hogy a sánca bedöntsének.

Kétségbe-esett kiabálásunkra a motor megállott. Mi kalaplevéve közeledtünk a két nagy urhoz, hogy ha lehetséges lenne, össze ne gázoljanak. De mily nagy volt meglepetésünk, mikor a két nagyság helyében két székely embert láttunk ott ülni...

Ugy látszik — Ugron ur élt a gyanúperrel és jönnek látta kocsin s nappal hazajönni. Kállay ur is semleges területre: Szóvátára huzódott; noha — előleges terv szerint — kedve lett volna aznap este mind a kéturaságnak a munkapárti „Kállay-kettőst” elrugni — Bögözben... Jó szimatjuk volt, mert a motor alig haladt félkiló méter nyit, a faluból valahonnan rálöttek...

Ez a lövés valamelyik szegény, családost iparost is találhatta volna. Épen ezért kérjük a hatóságot, hogy az ilyen beszámolóknak nevezett kirándulást, mely annyira felbőszítette a székelységet, megengedni ne méltóztassék. Avagy, ha engedi, akkor ne rendelje oda a csendőrséget e két ember oly nagyfokú őrlétére, hogy a kenyérkeresetből utazó szegény adófizető polgárok védelmére ne jusson.

Szóval gondoskodjék úgy a közbiztonságról, hogy a hol e közgyűlöletnek örven-dező két alak elvonul, mások élete miattuk veszélybe ne legyen.

Hogy kérésünk méltányos és ma már nem szokatlan, hivatkozunk Bihar község főszolgabírájára, ki egy ellenzéki népgyűlést azon indokkal tiltott be, hogy a népet izgatja.

Ézért reméljük, hogy a hatóságok ezen felbuzdulva, azonnal intézkedni fognak és jelen kérésünket teljesítik a Kállay ur beszámolásnak nevezett utazgatására is — közérdekből. Mert azt már erősen sajnálnók, hogy egy ilyen képviselőért és egy volt darabont megyefőnökért bennünket lebukóznak vagy agyonlőjenek...

Több iparos.

HIREK.

Székely testvérek! Szegények vagytok? Nem telik arra, hogy egymagatok előfizessetek a most annyira szükséges függetlenségi újságra? Ne szégyeljétek! Ha öten összeálltok és 2—2 koronát letesztek, egész éven át, ketenként kétszer olvashatjátok a „Székely-Udvarhely” politikai székely újságot. Az öt székely közül egyiknek a nevére megrendelhetitek s ilyen módon évi 2 koronáért mindannyian újságelőfizetők lehettek. Ne hallgassatok azokra, kik felsőbb nyomás folytán, lebeszélnek az ellenzéki lapok olvasásáról. Azok csak azt akarják, hogy Ti örökretadatlanok maradjatok és az orrotoknál fogva vezessenek oda, a hova hatalmi érdekeik kívánják. Nyilják ki már egyszer a szemetek és azzal lássatok. Lássátok meg a végtelen nagy veszedelmet, mely hazánkat különösen most végpusztulással fenyegeti. Jogaitok érvényesítéséről csakis az ellenzéki lapok beszélnek. Olvassátok tehát fokozott figyelemmel az igazi függetlenségi újságokat, mert most nagy feladatok várnak minden igaz hazafira.

— **Talpra magyar** viharzik országszerte az ellenzék elszánt vezéreinek ajkáról. Harci riadó ébreszti a nemzetet; hazafias tüztől lángra gyújtott beszédek hangzottak el vasárnap is Galántán, *Esterházy* Mihály gróf beszámolója alkalmából. *Batthyány* Tivadar és *Károlyi* Mihály grófok komoly, messzehangzó kijelentéseket tettek. Jövő vasárnap pedig *Apponyi* Albert gróf Somorján és *Justh* Gyula Hódmezővásárhelyt fognak jelentős beszédet mondani. Ezzel szemben *Tisza* István Nagyszalontán csendőrszuronyok között fenyegetőzött azzal, hogy aki az ő nemzetpusztító politikájának útjába áll, azt eltiporja. Azt hiszi — úgy látszik — a származás felfogása, balga uraság, hogy a közhangulatot is megfordíthatja, mint a nagyszalontai vonatot. Ez a fehérbéjazó gőg a legbiztosabb jele annak, hogy köztük és a nemzet nagy érdekei közt — kiegyenlítésnek helye nincs. Pusztulniok kell bűnös rendszerétől együtt az erőszak ez elvakult középkori lovagjainak...

— **Székelyderzs népe a tanítóért.** A „Székely-Udvarhely” többször foglalkozott már azzal a felháborító méltánytalansággal, mely *Kiss* Jakab székelyderzsi állami tanítót és neje *Lipthay* Matild tanítónőt érte — a

politikai boszúból Vámosgálfalvára történt kényszer áthelyeztetésükkel. Mint most értesülünk — mai napon Székelyderzs község népe megbizásából egy nagyobb küldöttség utazott Budapestre, hogy *Zichy* János gróf közoktatásügyi minisztertől a közszeretben álló tanító pár visszahelyezését kérelmezze. A küldöttség *Kossuth* Ferenc pártvezérünkénél is tisztelni fog és az ő támogatását szintén kéri. Ugy halljuk, hogy a vármegyei tanítószék közlebről foglalkozik ez ügygel és kartársi szolidaritást vállal a másfél évtizedes becsületes munkálkodás után, minden elfogadható ok és indok nélkül áthelyezett tanító-párral. Erre irányul a lapunk első helyén közölt cikkely is, mely bizonyára széleskörű visszhangot kelt.

— **Tunyogi Csapó Ferenc**, a központi szálló bérője mond bucsut és Isten hozzádot Székelyudvarhely város és vidéke közönségének e helyen s egyszersmint halás köszönetét fejezi ki jó akar tu támogatóinak a „Székely Udvarhely” útján. Tunyogi Csapó Ferenc évek hosszú során tekintélyes polgára volt a székely anyavárosnak. Pontos, rendszerető, tiszta lelkű, verbeli függetlenségi érzelmű ember. Távozása valósággal veszteség e városra nézve és ugyanoly nyereség Barót közönségének, hova állandó lakhelyét áttette. Igaz szeretettel fogadjuk bucsuzását s mély sajnálattal körünkből való távozását. Őszintén kívánjuk, hogy a magyarok Istene sokáig éltesse e derék, igaz székely hazafit s valamint hisszük, hogy érzelmünk jövőre is találkoznak, úgy Székelyudvarhely polgársága sem fogja elfeledni Tunyogi Csapó Ferenc példás életét.

— **Műkedvelői színelőadás** és ezt követő kosaras táncmulatság volt vasárnap Felsőboldogfalván. Ugy az előadás, mint a mulatság igen jól sikerült.

— **Bögözben** nagy érdeklődés mellett folyt le a műsoros táncestély, melyet vasárnap este tartottak meg. Olyan művelzetben részesültek ez alkalommal a bögöziek, amely messze tulszárnyalta a legnagyobb várakozásokat is. *Rák* Károly zenetanár, *Palló* Imre zeneakadémiai növendék és *Bálint* József jogszigorló, valamint *Farkas* Miklós bejelentő igen értékes működést fejtettek ki és lelkes ünnepeltetésben részesültek. A műsor többi pontja szintén sikerült volt s a mulatság reggelig tartott.

— **Három kéményseprő** van e hó 23-ika óta Székelyudvarhelyt. *Soó* Domokos polgármester helyettes, a tanács megbizásából, felosztotta a kerületeket. Az I. kerületben maradt *Veress* Mihály eddigi kéményseprőmester, aki most már komoly ambícióval fogott munkához. A II. kerületben *Tóth* Sámuel maradt és a III. kerületet *Vass* Ferenc kapta, aki az I. kerületben eddig közmegelegedésre működött.

— **Az „Uránia” Nevelőnővédő Országos Egyesület**, mely felekezetre és nemzetiségre való tekintet nélkül a nevelőnők részére otthonok létesítését és szociális helyzetüknek javítását célozza, tisztelettel értesíti a társadalmat, hogy okleveles tanítónőket, nevelőnőket, gyermekkertésznőket, bonne-okat, társalkodónőket, magyar és idegen ajkúakat, valamint zene tanerőket közvetít az érdekelt feleknek. Kéri az Egyesület a társadalom szives támogatását és úgy az állástadókat, mint az állástkeresőket, hogy igényeiknek kielégítése céljából teljes bizalommal forduljanak az egyesület irodájához Budapest, I. Győri-ut 2/c. 1. em. 1. telefon 165—84, a mely az állástkeresők részére az elhelyezést díjtalanul eszközli és úgy az állasközvetítésre, mint az otthonra vonatkozólag minden felvilágosítással készséggel szolgál.

— **Csomagoló papir** kilószámra kapható e lap kiadóhivatalában Kossuth-utca 31.

Az ecet

a háztartásban nélkülözhetetlen szükséglet. De nem ám az ecetszeszből, hideg uton előállított folyadék, melyet a kadicfalvi természetesen főzött ecet már széleskörben kiszorított. Székelyudvarhelyt és vidékén ma minden gondos háziasszony kizárólag az özv. Gergely Jánosné szül. Finta Lina kadicfalvi ecetgyárából fedezi szükségletét. E kitűnő ecet eredeti jó minőségben kapható Székelyudvarhelyt: Darvai Albert, Szentpéteri Gergely, Mark testvérek, Haab és Heitz, Csátó es Kun, Réther János, Tamás Balázs, Gáspár es Pap, Gál János utóda, Fernengel Gyula, Karda Dénes, Zárug Antal kereskedőknél. Ha egészségét és életét szereti, akkor csakis kadicfalvi ecetet használjon.

Udvarhelyvármegye Nemes Csáládjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat tartalmaz.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Pályázati hirdetmény.

A székelyszentkirályi Fogyasztási szövetkezet, mely korlátlan italmérséssel van egybekötve, pályázatot hirdet egy *üzletvezetői állásra.*

Ezen állás javadalmazása havi 70 K. fixfizetés és az évi forgalom 1 százaléka.

Pályázati kérvények a székelyszentkirályi fogyasztási szövetkezet igazgatóságához címezve 1912. évi szeptember 15-ig beküldendők.

Igazgatóság.

Az Alföldi Gazdasági Egyesület „Széchenyi” tinnevelő és tanintézte Budapest leg-egészségesebb helyén a Dunaparton, felvesz elemi-, közép- és felsőiskolai rendes és magántanulókat.

Az intézetnek 16 elsőrendű tanára van, kik egyéni oktatásban és nevelésben részesítik a növendékeket. Legmodernebb berendezés. Magántanulóknak és bejáró növendékeknek külön tanfolyamok. Német, francia, angol társalgás. Zene. Torna. Sport. Jelentkezni az: „Alföldi Gazdasági Egyesületnél”: Budapest, VII. István ut 81. Telefon: 165-33.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

Eladó birtok és ecetgyár.

Kadicfalván egy 5 szobás urilak 2 hold udvarral és kerttel, jó karban levő istállóval és csürrel s egy melléképületben 12 kádra berendezett, üzemben levő ecetgyárral, 4 hold I. osztályu szántóval és 12 hold erdővel — elköltözés miatt — örök áron eladó, esetleg bérbeadó. Bővebb értesítést ad özv. Gergely Jánosné Kadicfalván, up. Székelyudvarhely.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek összefoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a

BOR

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, yász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. levélpapírosok stb. Nagyválaszték tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, esomágozó és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrőpapirok, torta- és befőzőpapirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden súlyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klotetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémhől. Bortárcák, pénzes-erszények. okmány és írománytárcák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszáraz, dísz-tollszáraz. Író-nok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, csavari-ironok (crayonok), zsebironok, esavari-ironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDÜ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gelő-sipok és o. r. r. n. k. Mono-grammok fehérnemű és levél-papírrajzokra. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémhől, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabíró-sági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szög-mérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísz-tintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyegszegek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt.